

Kaupunginhallitus 02.03.2026 § 65

§ 65

Valtuustokysymys vammaisten ja muuta säännöllistä erityisopettajan opetusta tarvitsevien oppilaiden opetuksesta ja erityisopetusta antavien opettajien kelpoisuudesta Espoossa (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Loisa-Turunen Miia
Hokkanen Marika
Saloranta-Eriksson Outi
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Narvo-Akkola Merja

Kaupunginhallitus merkitsee selostusosan tiedoksi vastauksena valtuutettu Mika-Erik Wallsin ym. 26.1.2026 jättämään valtuustokysymykseen vammaisten ja muuta säännöllistä erityisopettajan opetusta tarvitsevien oppilaiden opetuksesta ja erityisopettajien kelpoisuudesta Espoossa sekä toteaa kysymyksen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Mika-Erik Walls sekä 17 muuta valtuutettua ovat jättäneet 26.1.2026 valtuustokysymyksen vammaisten ja muuta säännöllistä erityisopettajan opetusta tarvitsevien oppilaiden opetuksesta ja erityisopetusta antavien opettajien kelpoisuudesta Espoossa.

Valtuustokysymyksen jättäjät nostivat mm. seuraavat seikat esiin taustana esittämilleen kysymyksille:

Perusopetuslain uudistuksen yhteydessä 1.8.2025 päivitettiin myös opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettua asetusta. Tarkoituksena ei ollut muuttaa vammaisille opetusta antavien opettajien kelpoisuutta. Tästä huolimatta osa opetuksen järjestäjistä vaikuttaa alkaneen tulkita asetusta siten, että ennen uudistusta vammaisten opetukseen erityisopetusta antamaan, kelpoisina valittujen opettajien kelpoisuus ei enää täytyisikään.

Myös oppilaat, jotka ovat saaneet aiemmin viikoittain säännöllisesti erityisopettajan antamaa opetusta, ovat jääneet ilman tuen päätöstä. Tämä ei ole lain mukaista.

Miten tilanne Espoossa on? Onko kaupungissa toimittu edellä kuvatulla tavalla vammaisten ja pidentetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden osalta?

Opetustoimen kelpoisuuksista annettu asetus (986/1998) määrittelee sen, kuka on kelpoinen antamaan opetusta eri tilanteissa. Asetuksen 8§:n tehtiin perusopetuslain muutoksen takia säädösteknisiä päivityksiä, mutta pätevyysvaatimukset säilyivät ennallaan. Espoo noudattaa opetuksen järjestämisessä ja siihen liittyvissä rekrytoinneissa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Hallituksen esityksessä oli muutosehdotus, että myös toiminta-alueittaisen opetuksen opettajilta olisi vaadittu ylempi korkeakoulututkinto. Tämä kuitenkin vedettiin lopullisesta lainsäädännöstä pois.

Espoossa opetusta antavalta virkaan valittavalta opetushenkilöstöltä edellytetään opetustoimen kelpoisuuksista annetun asetuksen mukaista koulutusta. Mikäli kelpoista ja tehtävään sopivaa henkilöä ei ole saatavilla, voidaan tehtävä täyttää määräaikaisella henkilöllä.

Mikä tilanne on erityisopetusta antavien kelpoisten opettajien osalta Espoossa verrattuna esimerkiksi Helsinkiin ja muihin kuusikkokaupunkeihin kelpoisuuksiin ja opettajien tehtävien mahd. uudelleenjärjestelyihin liittyen, viitaten kysymyksessä mainittuihin seikkoihin?

Asetus opetustoimen kelpoisuusvaatimuksista (986/1998, päivitetty 16.4.2025) määrittelee sen, kuka on kelpoinen toimimaan erityisopettajana tai erityisluokanopettajana.

Em. asetuksen mukaan: Perusopetuslain 20 b §:ssä tarkoitettuna ryhmäkohtaisena tukimuotona ja 20 c §:n 2 momentissa tarkoitettuna oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan opetusta muun opetuksen yhteydessä ja osittain pienryhmässä on kelpoinen antamaan henkilö:

- 1) joka on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon tai jolla on tässä asetuksessa säädetty kelpoisuus antaa luokanopetusta ja joka on tutkinnon tai kelpoisuuden lisäksi suorittanut erityisopettajan opinnot; tai
- 2) joka on suorittanut kasvatustieteellisen alan tutkinnoista ja opettajankoulutuksesta annetun asetuksen 14 §:n 1 momentin mukaisen erityisopettajien koulutuksen.

Perusopetuslain 20 c §:n 2 momentissa tarkoitettuna oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta pienryhmässä on kelpoinen antamaan henkilö:

- 1) jolla on tässä asetuksessa säädetty kelpoisuus antaa luokanopetusta ja joka on suorittanut erityisopettajan opinnot;
- 2) joka on suorittanut kasvatustieteellisen alan tutkinnoista ja opettajankoulutuksesta annetun asetuksen 14 §:n 1 momentin mukaisen erityisopettajien koulutuksen sekä edellä 1 a §:ssä tarkoitetut monialaiset opinnot; tai

- 3) jolla on tämän asetuksen mukaan aineenopettajalta vaadittava kelpoisuus kyseisessä oppiaineessa ja joka on suorittanut erityisopettajan opinnot.

Perusopetuslain 20 c §:n 2 momentissa tarkoitettuna oppilaskohtaisena tukitoimena erityisluokanopettajan opetusta erityisluokassa on kelpoinen antamaan henkilö:

- 1) jolla on tässä asetuksessa säädetty kelpoisuus antaa luokanopetusta ja joka on suorittanut erityisopettajan opinnot;
- 2) joka on suorittanut kasvatustieteellisen alan tutkinnoista ja opettajankoulutuksesta annetun asetuksen 14 §:n 1 momentin mukaisen erityisopettajien koulutuksen sekä edellä 1 a §:ssä tarkoitetut monialaiset opinnot; tai
- 3) jolla on tämän asetuksen mukaan aineenopettajalta vaadittava kelpoisuus ja joka on suorittanut 1 a §:ssä tarkoitetut monialaiset opinnot ja erityisopettajan opinnot.

Espoossa erityisopetuksen tehtävissä toimii opettajia seuraavasti (luvut sisältävät sekä suomenkielisen että ruotsinkielisen perusopetuksen):

Kelpoisia erityisopettajia Espoossa on 244 ja ei kelpoisia 24.
Kelpoisia erityisluokanopettajia Espoossa on 259 ja ei kelpoisia 127.
Toiminta-alueittaiseen opetukseen voidaan valita erityisopetuksen soveltuvan alemman korkeakoulututkinnon suorittaneita opettajia.
Soveltuvalla alemmalla tutkinnolla Espoossa työskentelee 19 opettajaa, joista 15 on vakinaisia.

Erityisluokanopettajan avoinna olevaa tehtävää kohden on saatu hakemuksia seuraavasti:

vuonna 2022: 0,5 kelpoista hakijaa / avoin työpaikka
vuonna 2023: 0,7 kelpoista hakijaa / avoin työpaikka
vuonna 2024: 0,7 kelpoista hakijaa / avoin työpaikka
vuonna 2025: 1,0 kelpoista hakijaa / avoin työpaikka

Helsingin tai muiden kuusikkokaupunkien kelpoisuuksia tai opettajien tehtävien uudelleenjärjestelyjä ei ole julkisesti saatavilla.

Onko tämän vuoden erityisopettajarekrytoinneissa ohjeistettu rehtoreita ensisijaisesti valitsemaan erityisluokanopettajia tehtäviin, joissa kelpoisuusehtona on mainittu erityisopettajan kelpoisuudesta annetun lain 8 § (16.4.2025/159) mukainen kelpoisuusvaatimus, kuten mm. Helsingissä on tehty (01/2026 vakinaisten erityisopettajien vakanssien täyttämisohjeistukset)?

Espoossa sekä erityisopettajat että erityisluokanopettajat rekrytoidaan opetustoimen kelpoisuuksista annetun asetuksen mukaisesti.

Miten Espoo tulkitsee oppimisen tuen uudistuksen lakia ja soveltaa sitä mm. käyttäytymisen häiriöiden haasteita omaavien oppilaiden osalta? Kuinka paljon heitä koskevia erityisluokkapäätöksiä on purettu/tullaan purkamaan ja mihin sen perustuu?

Espoossa oppilaskohtaiset tukitoimia koskevat päätökset tehdään lainsäädännön ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Opetussuunnitelman perusteiden luvun 7.1 mukaisesti ”Oppilaalla, jolla on vaikeuksia osallistua opetukseen tai suoriutua opinnoistaan, on oikeus saada tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin. Opetuksen järjestäjän varmistamat oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt antavat perustan tuen tarkoituksenmukaiselle toteuttamiselle osana kaikkea esi- ja perusopetuksen toimintaa. Ensisijaisesti tarjotaan ryhmäkohtaisia tukimuotoja, kuten yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiopetusta sekä erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä. Tuki annetaan oppilaalle inklusiivisten periaatteiden mukaisesti ensisijaisesti omassa opetusryhmässä. Oppilaalla on oikeus myös oppilaskohtaisiin tukitoimiin, jos osallistuminen säännöllisesti tarjottuihin ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ei riitä tukemaan häntä opinnoissaan, tai jos hänellä on edelleen vaikeuksia osallistua opetukseen.”

Opetussuunnitelman perusteiden luvun 7.4 mukaisesti ” Oppilaskohtaisen tuen tarpeen arvioinnissa tulee selvittää ja kuvata oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarve, opintojen etenemisen tilanne, käytössä olleet ryhmäkohtaiset tukimuodot sekä ne tukitoimet, jotka parhaiten tukevat oppilaan edun mukaisesti hänen oppimistaan. Opetuskielen oppimisen varhainen vaihe, poissaolot, motivaation puute tai puutteellinen opiskeluteknikka eivät voi lähtökohtaisesti olla peruste oppilaskohtaiselle tuen tarpeelle. Myös käyttäytymisellä reagoivien oppilaiden tukemiseksi käytetään ensisijaisesti ryhmäkohtaisia tukimuotoja. Oppilasta voidaan tukea myös oppilaskohtaisilla tukitoimilla, jos se on oppilaan edun mukaista. Osana arviointia selvitetään myös tarve oppimäärästä tai paikallisen opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamiselle.”

Opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti oppilaskohtaisia tukitoimia koskeva päätös tehdään tilanteessa, jossa ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät riitä tukemaan hänen oppimistaan tai koulunkäyntiään ja hän tarvitsee säännöllisiä tukitoimia. Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa ja perusopetuslain 31 §:n 1 momentin nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, luku 7.4).

Oppilaiden erityisen tuen päätökset tarkastetaan uuden lain mukaisiksi yksilöllisen oppilaan tukitoimia koskevan arvion perusteella. Tarkkoja lukumääriä erilaisiin tukitoimia koskeviin päätöksiin johtaneista perusteista on etenkin vanhan lainsäädännön ajalta haastava antaa, koska näin yksityiskohtaisia tietoja ei ole tilastoissa. Tällöin lukumäärien saaminen vaatisi päätöksen perusteena oleviin asiakirjoihin tutustumista.

Uusien oppilaskohtaisten tukitoimipäätösten vertaaminen vanhoihin erityisen tuen päätöksiin on myös edellä mainitusta syystä haastavaa. Uusiin oppilaskohtaisiin tukitoimipäätöksiin vaikuttavat uudistetun lain sisältö ja uudet tuen järjestämisen käytännöt: lakiuudistuksessa korostuu entisestään se, että erityisluokkamuoitoinen opetus on tarkoitettu vain kaikkein vaativimpiin tuen tarpeisiin ja erityisluokkamuoitoisessa opetuksessa opiskelevat oppilaat opiskelevat pääsääntöisesti kaikki oppitunnit erityisluokassa, erityisluokanopettajan opetuksessa. Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan pienryhmässä antaman opetuksen tarkoituksena on puolestaan tukea oppilaita, joilla on erilaisia oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeita, esimerkiksi oppimisvaikeuksia ja tarkkaavuuden pulmia tai käyttäytymisen haasteita.

Mikäli vanhan lainsäädännön aikana erityisluokassa opiskelevan oppilaan opetus on järjestetty siten, että tämä opiskelee useilla oppitunneilla muualla kuin erityisluokassa, on oppilaan tuki todennäköisesti tarkoituksenmukaista järjestää jatkossa erityisluokkamuotoisen opetuksen sijaan siten, että oppilas saa oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetusta pienryhmässä niiden oppiaineiden osalta, kun se on hänelle tarpeen. Tällöin tuen järjestelyt säilyvät käytännössä hyvin samankaltaisina, vaikka päätöksen näkökulmasta oppilaan tuki muuttuu.

Miten henkilöstöä ollaan kuultu ja huomioitu mahd. muutostilanteissa? Entä huoltajia?

Henkilöstön osalta oppimisen tuen uudistus ei ole suomenkielisessä perusopetuksessa tuonut tai tuomassa isoja muutoksia. Joulukuun henkilöstösuunnittelukierroksen perusteella kolmella (3) erityisluokanopettajalla ja kolmella (3) erityisopettajalla sijoituskoulu muuttuu, ja uudet sijoituskoulut heille on jo määritetty. Määrä on pieni huomioiden ko. opettajien kokonaismäärät Espoossa. Alueellisia erityisluokkia opettaneet erityisluokanopettajat työllistyvät pääosin nykyisissä kouluissaan koulukohtaisten erityisluokkien opettajina ja muissa uuden opetussuunnitelman mukaisissa oppilaskohtaisen tuen ja ryhmäkohtaisten tukimuotojen tehtävissä. Muutostilanteissa siirtyville opettajille annetaan muutamia vaihtoehtoja uudeksi sijoituskouluksi, ja he voivat esittää toiveen, mihin niistä he mieluiten siirtyisivät. Kaupunginhallitus perusti joulukuussa neljä uutta erityisluokanopettajan virkaa, vaikka perusopetuksen oppilasmäärä ei kasva. Tällä turvataan riittävä henkilöstö oppimisen tuen toteuttamiseen kouluissa uuden lainsäädännön mukaisesti.

Tarkastettaessa oppilaiden erityisen tuen päätöksiä oppilaskohtaisiksi tukitoimipäätöksiksi, kuullaan asiassa aina myös oppilasta ja huoltajia. Oppilaskohtaisen tukitoimipäätöksen valmistelu sisältää tuen arvioinnin ja suunnitelman lisäksi aina asianosaisten kuulemisen, jossa heillä on tilaisuus esittää näkemyksensä oppilaalle suunnitelluista opetusjärjestelyistä.

Lisäksi keväällä 2025 toteutettiin Espoossa oppimisen tukeen liittyvä kysely, joka oli suunnattu viisivuotiaiden ja esiopetusikäisten, alakoululaisten ja yläkoululaisten huoltajille sekä kaikille kuntalaisille.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Valtuustokysymys vammaisten ja muuta säännöllistä erityisopettajan opetusta tarvitsevien oppilaiden opetuksesta ja erityisopetusta antavien opettajien kelpoisuudesta Espoossa 26.1.2026

Tiedoksi